

Margaretakilden ved Aurskog kirke

Av Jon Sigmund Holtet

Ved Margaretakilden. Foto:Line Holtet

Margareta av Antokia

Hun er en av De fjorten nødhjelperne, og ble anropt av kvinner og ved barsel. Dette kan skyldes at hun kom trygt ut av dragens buk. Sammen med Katarina av Alexandria og Barbara er hun blant de tre såkalte Virgines Capitales, de hellige tre jomfruer. Hun var også vernehelgen ved graviditet, fødsel, død, flyktning, og for bøndene.

Aurskog kirke og kilden viet til hellige Margareta

Området der Aurskog kirke ligger i dag, var kirkested allerede i middelalderen. Denne middelalderkirken ble avløst av en tømmerkirke på 1600-tallet. Middelalderkirken var viet Sta. Margareta, og var hovedkirke i Aurskog allerede før

på prestegården er viet til samme helgen. Folk dro til denne kilden for å drikke, eller for å ofre med ønske om bedre helse.

Præsten Lange (1731 – 1750) fortæller at der ved hovedkirken skal have været en Kilde, kaldet Margaretæ Kilde, og at til samme, som til andre saadanne Kilder, er skeet Valfarter.

Denne Kilde befinder sig i Sydøst paa den anden side av Hovedveien, nedenfor Furulunden, og gamle folk har fortalt Nedskriveren, at de har seet Plag, som er lagt ned i Kilden af dem, der besøgte samme for at vinde Helbred.

Kilde: Urskogs Beskrivelse av Anders Heyerdahl. S. 64, febr. 1882.

Pilegrimsleden

Pilegrimsleden (Grimstigen) som gikk over åsen fra Bjørkelangen førte rett forbi kilden, så det var naturlig at også Pilegrimene hentet styrke og trøst, og stilte tørsten etter vandringen over Lieråsen og hit.

Grimstigen (Kongeveien) er nå igjen merket av historielagene i Aurskog-Høland. Asbjørn Hagen fra Aurskog Historielag har vært en av drivkreftene i prosjektet. Vi kan vandre denne leden fra den nedlagte plassen Norum nord for Dalhauglia skisenter til Østre Halvorsrud ved Lierfoss ca. 3,5 km å gå. Videre følger en Toverudveien ca. 4,1 km fram til Aurskog kirke og Margaretakilden. Langs veien passerer man Toverudbautaen, som er reist til minne om slaget mot svenskene her 19. -20. april 1807. Ta deg tid engang til å gå denne pilegrimsleden.

Margareta kilden og arbeidet med området

Etter at området ved kilden ble gjenvokst av kjerr og trær, forsvant nok stedet ut av manges minne. Men Aurskog Historielag ønsket at den hellige kilden fra middelalderen igjen kunne få den plass den fortjente. Laget besluttet at Kilden igjen skulle fram i lyset.

Men det tok tid, over 250 dugnadstimer er lagt ned de siste årene.

Hele 6 av lederne i Aurskog Historielag har holdt på med Margaretakilden i nærmere 30 år!

Da det lyktes for Aurskog-Høland kommune å kjøpe området Kirkesanden på ca 7,5 da av Opplysningsvesenets fond, ble det mer fortgang i planene om å bringe kilden fram i lyset.

1.2. 2003 la landskapsarkitekt Cecilie Klaveness fram planene for Margaretakilden og Kulturlandskapet. Planen med tegninger med noen justeringer dannet grunnlaget for det videre arbeidet.

Akershus Fylkeskommune finansierte arkitektens planer, samt Aurskog Historielags prosjektplaner og dugnadsarbeid. De hidre også med design

og tekst til minneplate på minnesteinen ved kilden, og informasjonstavle om kirkestedet oppe ved kirken. Det har vært et meget godt samarbeid med Akershus fylkeskommune. Arbeidet med oppsetting ble utført på dugnad av Aurskog Historielags medlemmer.

Jon Sigmund Holtet kåserer om Margartakilden. Foto: Line Holtet

Utfordringer underveis

Opprinnelig plassering av kilden. Mye tid ble brukt for å fastslå hvor oppkomme av vann var.

Vi visste at det i mellom 1946 og 1947 ble gravd opp og satt ned betongringer for en vannpost nede på Kirkesanden (området ved kilden). Herfra hadde folk hentet vann inntil vannverk ble etablert. Kunne dette vannuttaket ha forandret vannårenes vei?

Det var også utsagn om at en prest skulle ha anlagt en fiskedam her i Furulunden mellom kirken og nåværende kilden, osv. I 1969 ble nåværende kilde kartfestet ca. 130 m sør for kirken - som «hellig kilde». 12. juli i 1969 skrev Ottesen fra Universitetets oldsaksamling at kilden lå 165 m sør for kirka.

Plassering

Plassering av nytt menighetshus i furulunden ved kirke kan skape problem med vanntilførselen og rasing av kulturlandskapet, hvis en ikke går svært forsiktig fram.

Møtevirksomhet med offentlige sektorer

Mange møter ble seinere avholdt både med offentlige vernemyndigheter, menighetsråd kirkeverge, og fylkets og kommunens representanter. Tiden gikk.

Værforhold o.a.

Av andre utfordringer kan nevnes være og vind, tørke, snø og frost. Sykdommer og dødsfall blant dugnadsarbeiderne, og nå Covid 19, har også skapt utfordringer.

4. september 2021 en merkedag for kilden og historielaget

Endelig kom dagen med reåpning av kilden og området rundt. En merkedag for oss som har holdt på i flere år med dugnadsarbeid.

Det var strålende solskinn og nede ved kilden ble vi møtt av vakkert fløytespill av Hans-Egil Øien. Han fremførte en middelaldermelodi, og melodier av Aurskogs tidligere komponist og lokalhistoriker Anders Heyerdahl. Det skapte en fin og verdig ramme om arrangementet. Prosjektleder Jon Sigmund Holtet holdt så foredrag om kilden og historien om prosjektet. De 42 deltagerne som var møtt fram

fulgte interessert med. Jon Sigmund mintes også to av historielagets dugnadsarbeidere; Torbjørn Hagen og Ivar Mediås, som var gått bort i løpet av prosjektperioden.

Etter arrangementet som foregikk nede ved kilden gikk vi i samlet flokk opp til prestegården, hvor vi fikk et velsmakende enkelt måltid med drikke, kaffe og kake på låven.

I disse Covid-19-tider fulgte vi avstandsregler, og notering av navn. Leder av historielaget Kristin Waaler ønsket velkommen i låven, og ga ordet til Jon Sigmund som holdt et mer omfattende foredrag om prosjektet, med mange bilder som viste dugnadsarbeidet. Ragnar Heide fra Aurskog-Høland kommune takket for samarbeidet. Ragnar ble også takket av Jon Sigmund Holtet for den gode og nære samarbeidspartneren han har vært for historielaget.

Nå er endelig prosjektet fullført etter planen.

Men hva skjer videre med kilden og Kirkesanden?

For at området skal se innbydende og koselig ut må kommunen og/eller Aurskog Historielag ta ansvaret for årlig oppsyn og vedlikehold av området. La kilden gi inspirasjon, trøst og glede i nye 1000 år til dem som følger i forfedrenes spor.

DAGALEDET, SØNDAG 22. JANUAR 1889.

Schous Bryggeri

leverer fra Lørdag den 21de ds.

Husholdningsøl

fortiden det **mest ekstraktige** og **mindst alkoholholdige**.

Ifølge paa Schmelecks kemiske Bureau foretagne Analyse indeholder dette Øl

1. Vægt pft Alkohol

12. Vægt pft Fælnett